SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1085

av Magnus Berntsson (KD)

Inrättande av ett pris för att uppmärksamma och motarbeta byråkrati hos myndigheter

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett årligt pris för att uppmärksamma särskilt allvarliga exempel på byråkratisk orättvisa och säkerställa att de uppmärksammade fallen bidrar till konkreta regelförenklingar och förbättringar i den offentliga förvaltningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sverige har en lång tradition av starka institutioner och en väl fungerande offentlig förvaltning. Trots det möter människor situationer där byråkratin snarare stjälper än hjälper. Det kan handla om orimligt långa handläggningstider, motstridiga besked från myndigheter eller fall där enskilda hamnar mellan stolarna. Sådana händelser leder inte bara till praktiska problem för den enskilde utan riskerar också att minska förtroendet för myndigheter och det offentliga i stort. För att synliggöra sådana missförhållanden och skapa incitament för förändring bör ett särskilt pris inrättas. Priset ska inte skuldbelägga enskilda tjänstemän utan uppmärksamma strukturer, processer och regelverk som skapar orimliga konsekvenser för medborgarna. Det bör bygga på öppna nomineringar där medborgare, civilsamhälle och experter kan bidra med exempel. Bedömningen bör göras av en oberoende jury utifrån tydliga kriterier.

Det avgörande är att de fall som uppmärksammas också kan leda till förändring. Priset bör därför följas av en redovisning till regeringen och riksdagen av vilka regelverk och processer som brustit och vilka förändringar som skulle kunna förhindra liknande situationer. Fallen bör kunna användas som underlag i arbetet med regelförenklingar och effektiviseringar inom den offentliga förvaltningen. På så sätt kan priset bli en katalysator för förbättringar snarare än enbart en symbolisk handling.

När konstitutionsutskottet tidigare behandlat motioner om myndigheternas rättstillämpning och ärendehantering har utskottet bland annat hänvisat till de skyldigheter som redan följer av förvaltningslagen. Dessa bestämmelser är grundläggande för en rättssäker och väl fungerande förvaltning. Att det finns regler om exempelvis service, proportionalitet och handläggningstider innebär emellertid inte att det saknas behov av att uppmärksamma situationer där regelverk och administrativa rutiner ändå leder till orimliga konsekvenser. Ett byråkratipris skulle inte ersätta befintliga rättssäkerhetsgarantier eller tillsynsmekanismer utan komplettera dem genom att synliggöra systemfel och identifiera behov av förändring.

Arbetet med att motverka onödig byråkrati får samtidigt inte leda till ytterligare administration. Priset bör därför kunna organiseras inom befintliga strukturer och med begränsade administrativa kostnader, utan att någon ny myndighet behöver inrättas. Liknande initiativ finns i andra länder där man genom så kallade Red Tape Awards eller Golden Scissors Awards uppmärksammat betungande regelverk och även prisat den som lyckats förenkla dem. Erfarenheterna visar hur ett pris kan användas både för att belysa problem och driva på reformer. Med en tydlig koppling mellan uppmärksammade fall och konkreta förbättringar kan ett svenskt byråkratipris bidra till ökad rättssäkerhet, bättre offentlig förvaltning och ett stärkt förtroende för det offentliga.

Magnus Berntsson (KD)